

Títol del projecte.

“IDENTIFICACIÓ DE LES CAPACITATS DE L’ALUMNAT D’EDUCACIÓ INFANTIL I RESPOSTA EDUCATIVA. PROJECTE BALARMA

Introducció.

A l’Estat Espanyol, amb la Llei Orgànica d’Educació ⁽¹⁾ (LOE), tots els estudiants tenen dret a rebre l’educació inclusiva: adaptada a les seves necessitats, i al desenvolupament dels seus talents. La nova Llei d’Educació ⁽²⁾ (LOMQUE) comença dient que tots els estudiants tenen talent, però la naturalesa d’aquest talent difereix entre ells. En conseqüència, el sistema educatiu ha de comptar amb els mecanismes necessaris per a reconèixer-ho i potenciar-ho.

No tots els nens són superdotats o d’alta capacitat però, com diu el *Dr. J. Gairín* ⁽³⁾, tots són talentosos, doncs tots tenen una capacitat potencial o talent que cal descobrir per tal de poder desenvolupar. El fet de descobrir de manera primerenca **les capacitats de tot l’alumnat de l’etapa d’infantil** és un gran repte i està plenament justificat ja que el talent que no es coneix no es desenvolupa i per tant es perd. Es just donar a cadascú el que necessita seguint el principi d’igualtat d’oportunitats perquè només s’aconseguirà desplegar tot el potencial de l’alumnat quan es conegui el seu talent, les seves capacitats. Una escola inclusiva, que promogui el desenvolupament del talent de tots i cadascun dels seus alumnes, millorarà l’educació de tots. D’altre costat, com diu el *Professor J. de Mirandés* ⁽⁴⁾, una societat que no cuida dels seus talents és una societat que no mira cap al futur.

La detecció de les capacitats de tot l’alumnat és una primera aproximació cap al necessari Diagnòstic complet de les capacitats de tots els estudiants. En aquesta detecció l’escola juga un paper fonamental i necessari, en un procés que portarà cap a l’avaluació més àmplia i que permetrà, a més, saber si en un moment donat un alumne pot trobar-se en l’àmbit de les altes capacitats malgrat que aquest no és l’objectiu principal d’aquest projecte ja que no pretenem descobrir sols superdotats sinó els talents

així com les necessitats que d'una o altra forma van a presentar tots els xiquets i xiquetes d'infantil.

El Ministeri d'Educació, en un informe de l'any 2000 ⁽⁵⁾, ja diu que el diagnòstic de les capacitats de tots i cadascun dels alumnes constitueix el primer pas en el sistema educatiu, i també afirma que l'atenció a la diversitat exigeix detecció seguida d'aquest diagnòstic previ de les necessitats de tot l'alumnat.

La detecció la poden i deuen fer tant els docents com les famílies per a contrastar les dades i prevenir errades del passat, com a l'any 1999 en l'estudi fet a la comunitat de Madrid pel *Dr. E. Sánchez Manzano* ⁽⁶⁾, en el que varen participar 33.000 estudiants i que va demostrar molt poca fiabilitat. Tanmateix, quan els propis docents desitgen fer la detecció i eviten la confusió entre capacitat intel·lectual i rendiment acadèmic, tot i amb la col·laboració de les famílies, el grau d'encert es molt superior.

El Catedràtic de Pedagogia de la Universitat Autònoma de Barcelona *Cándido Genovart* ⁽⁷⁾, indica: "Pretendre una resposta educativa sense realitzar el diagnòstic resulta il·lús". Per a fer aquest diagnòstic diferencial de les capacitats de tot l'alumnat és convenient la participació de professionals externs amb qualificació mínima necessària. Dir també que la costum tradicional de valorar capacitat intel·lectual només a partir del quocient intel·lectual o C.I. ha quedat obsoleta, quedant substituïda per organitzacions més riques i complexes d'estructures i funcions (*A. Castelló, 1999*) ⁽⁸⁾. Afortunadament disposem de molts i valuosos instruments per a valorar capacitats, desenvolupament i necessitats, tant de forma qualitativa com quantitativa i amb la participació de tots i cadascú dels agents educatius.

La detecció sistemàtica de les capacitats de tot l'alumnat ha de servir doncs de **primer pas per a una identificació completa** sense passar a la resposta educativa directament com es fa en alguns casos de forma errònia.

Està científicament demostrat que hi ha probabilitat de trobar a cada aula entre 2 o 3 xiquets talentosos o superdotats, potser més. Com diu el *Prof. Enric Roca* ⁽⁹⁾, hi ha alumnes que sofreixen a l'aula i que intenten ocultar el seu talent de manera que, a no ser que ho detectes el tutor i es posen les mesures adients, es provoquen danys irreparables per al xiquet.

Afegeix el catedràtic *Ignasi Puigdemívol* ⁽¹⁰⁾, que és molt important diagnosticar als xiquets i xiquetes amb altes capacitats per a poder activar accions educatives que eviten el patiment i el fracàs o, inclús, problemes més greus.

La sensibilitat i el coneixement del sector docent d'eines i mètodes per a fer una detecció inicial, per a ser capaços de fer les consultes i derivacions necessàries i, finalment, donar una resposta educativa coherent a partir de la formació docent prèvia, són totes elles accions positives i necessàries.

Desenvolupar i utilitzar **qüestionaris i instruments per a fer la detecció** forma part d'una investigació constant. Ja disposem d'alguns d'aquests materials i existeixen línies d'investigació en diverses Universitats per a millorar i ampliar aquesta detecció.

Treballs com aquest, en el que pretenem dur a terme aquesta detecció generalitzada, per a tot l'alumnat de l'etapa d'Infantil d'Ontinyent, començant amb un estudi pilot més ampli amb **avaluació completa a un Centre Educatiu ja concretat**, pot ser una acció enriquidora per al conjunt de la Comunitat Educativa generant dades també interessants per a un marc investigador més ampli ja encetat.

Aquest és un treball ambiciós que pretén fer una detecció i avaluació generalitzada que facilites el procés d'identificació i millores la resposta educativa utilitzant metodologies innovadores dintre del nou paradigma educatiu del segle XXI, gaudint de l'escola inclusiva i possibilitant una atenció diversificada davant l'heterogeneïtat de l'alumnat. Grups cooperatius d'aprenentatge, aprenentatge autoregulat, la curiositat com a motor de la cognició, la implementació de les noves tecnologies i, com diu la neurocientífica *Judy Willis* ⁽¹¹⁾, procurar que l'alumne estiga content perquè la informació fou més fàcilment assimilada, són tot, en conjunt, estratègies per a millora la qualitat educativa. Totes aquestes mesures i estratègies seran fruit i continuació d'aquesta detecció i avaluació diagnòstica inicial, es a dir, com a part final del projecte es dissenyarà la intervenció i **resposta educativa adient** en funció del perfil i de les necessitats de l'alumnat.

L'organització del curriculum en infantil permet flexibilitat tant espacial i temporal de manera que fàcilment es poden crear espais i activitats diverses que generaran la participació de tot l'alumnat i que donaran resposta a les diverses necessitats.

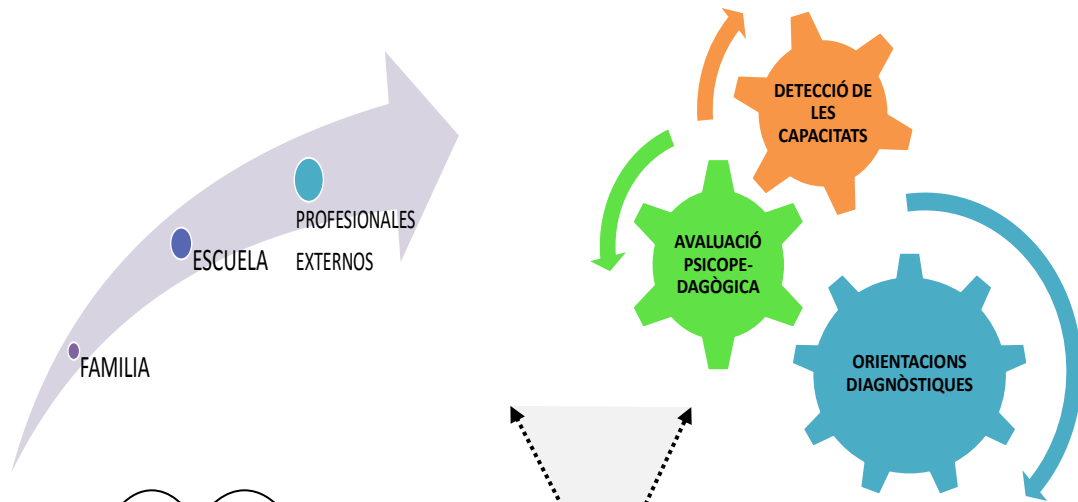
Educar en la diversitat requereix l'adopció d'un model de desenvolupament del currículum que faciliti l'aprenentatge de tots dintre d'aquesta diversitat. Educar en la diversitat requereix adoptar models que facilitin l'aprenentatge i el desenvolupament curricular de tots els alumnes. Així doncs, és necessari trobar solucions organitzatives referents a la utilització d'espais i temps.

A més de les variables metodològiques, que més avant descriurem, és també important aprofundir en els recursos que l'escola inclusiva i el seu professorat necessita, no tant en quantitat que seria fàcil donada la gran relació d'activitats i materials que podem trobar i en diferents formats, sinó més be a nivell qualitatiu, es a dir, seleccionant aquells recursos que realment estiguen aplicats i optimitzats. L'ús i implementació de **les noves tecnologies TIC/TAC en educació infantil** és un altra de les tasques que s'ha de desenvolupar en el procés d'alfabetització digital necessària des d'infantil que dona resposta als nous reptes educatius del segle XXI.

Afegir unes reflexions per contextualitzar el treball: Els cervells infantils creen més de 100.000 milions de contactes sinàptics per minut ⁽¹²⁾ i a més ho fan de manera assombrosament diferencial, la creativitat dels infants és sorprenent però sembla que decreix amb la permanència al sistema educatiu, segons argumenta la catedràtica de la Universitat de València *Petra María Pérez* ⁽¹³⁾, potser, aquest decrement es pal·liaria amb una atenció realment diferencial, hem de tenir en compte, com diu la pediatra *Mel Levine* ⁽¹⁴⁾, que es respecta el dret a la diversitat quan a **ments diferents es corresponen aprenentatges diferents**. Aquest canvi metodològic i paradigmàtic passa per una transformació, que algunes escoles ja estan fent. Tanmateix, caure en la crítica constant no ens deixa veure les alternatives i ens aboca al pessimisme i de resultes a la rutina (*CEIP Jacint Verdaguer*) ⁽¹⁵⁾. Malgrat les dificultats podem fer ús de l'afirmació: "allò que sembla impossible només tarda un poc més".

Concloure aquest punt recordant un recomanació del Comitè per a l'Aprenentatge de la Ciència "National Research Council of The National Academies" que diu: "Abans de proposar mesures pedagògiques concretes és imprescindible posar-se al dia en els recursos del cervell humà que cadascú té per a aprendre".

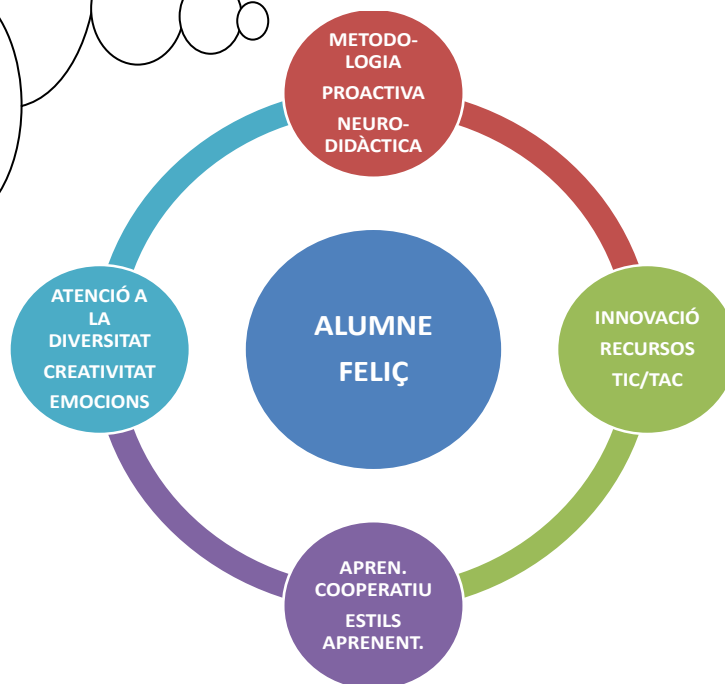
Des d'aquesta visió interdisciplinària pedagògica-científica-legal, considerant la necessària convivència de la terna escola, família i agents externs, i en el marc d'una escola inclusiva, és tot unit, el punt de partida per plantejar i justificar aquest projecte i els seus objectius apuntant al fi més desitjat: el **desenvolupament integral i feliç** de tot l'alumnat.

Açò només és la "punta del iceberg", a la base està el procés intern de reflexió del docent i el necessari canvi metodològic, eclèctic i adaptatiu, que és realment poderós quan es vertebra des del propi convenciment

Identificació

resposta educativa

Objectius.

1. Fer un estudi previ, a partir de la recerca i anàlisi, de la detecció de les capacitats que es du a terme a nivell estatal i internacional.
2. Informar i formar a famílies i docents del Centre en el projecte i en les peculiaritats del procés de detecció inicial, concretant els diferents nivells de participació.
3. Coordinar accions específiques formatives i d'investigació en l'equip educatiu de l'etapa d'infantil per a garantir un procés de detecció vàlid i fiable.
4. Encetar un procés d'avaluació psicopedagògica a educació infantil mitjançant l'ús de proves objectives i subjectives.
5. Donar orientacions i fer propostes de diagnòstic integrat, diferencial i proactiu per a tot l'alumnat que ho requereix.
6. Completar el procés d'identificació amb la descripció de les necessitats educatives específiques així com del perfil de tot l'alumnat d'infantil.
7. Analitzar i reflexionar al voltant dels diferents nivells de concreció curricular per concretar el tipus de resposta educativa que ofereix el Centre Educatiu.
8. Fer propostes de millora, modificació i/o ampliació de la resposta educativa des d'una visió inclusiva i passant pels diferents nivells de concreció curricular.
9. Aplicar estratègies i recursos educatius a les aules generats, tots ells, a partir de la reflexió i renovació pedagògica permanent fruit de tot el procés.
10. Programar i dur a terme tasques i activitats des d'una metodologia inclusiva i adaptativa, amb innovació, i que potencien la qualitat educativa.
11. Establir canals de comunicació i interacció permanent intercicles per garantir la continuïtat del projecte.
12. Mantenir relacions periòdiques amb institucions externes pedagògiques i científiques per a obtenir assessorament, formació i validacions.
13. Avaluar la dinàmica i els resultats de tot el projecte analitzant punts forts i febles i assenyalant els canvis que estiguen necessaris per a millorar tots els objectius.
14. Fer participes des de la primera fase del projecte a tota la comunitat educativa utilitzant tant els òrgans col·legiats del Centre Educatiu així com els canals de comunicació disponibles.
15. Completar tot el procés d'identificació i resposta educativa donant pas a un protocol d'actuació inèdit i propi del Centre Educatiu, però tanmateix exportable i utilitzable als Centres de l'entorn geogràfic.

Metodologia.

Quan parlem de detecció de les capacitats en educació infantil ens referim a un estudi observacional del desenvolupament dels xiquets i xiquetes de 3 a 6 anys. Hem d'obtenir dades tant quantitatives com qualitatives i per a d'aquest fi utilitzarem, en una **primera fase**, una escala observacional com el EOD de l'editorial CEPE que permet la participació de famílies i educadors. Aquesta prova ens facilitarà el procés inicial al oferir dades del estadi evolutiu de cada alumne en referència a perfils normatius de desenvolupament. D'altra banda, la pròpia prova facilitarà pautes i orientacions per a la intervenció educativa. Malgrat açò, aquesta primera fase es completarà amb qüestionaris o instruments que estem, en aquestos moments, cercant en un treball que està fent-se des d'una Universitat Espanyola. Per a que el treball d'observació i registre estiga òptim hem de fer reunions informatives per a donar pautes generals a les famílies i als mestres així com instruccions específiques dels ítems de la prova.

Per a completar la detecció s'han de fer reunions amb les tutores d'infantil per a concretar i contrastar les característiques de cadascú dels alumnes d'acord amb el seu coneixement del propi alumne i els instruments d'avaluació curricular. Tot junt ens donarà un perfil de desenvolupament ajustat de cada xiquet i xiqueta i una aproximació inicial al tipus de resposta educativa que anirem perfilant.

L'avaluació psicopedagògica, en una **segona fase**, amb la col·laboració del equip d'orientació del Centre Educatiu, és un pas necessari per a completar el procés d'identificació i una fase prèvia per a completar un diagnòstic diferencial en aquells casos que ho requereixen, que haurien de ser tots i amb la participació de professionals amb competències sanitàries ⁽¹⁶⁾, especialment en el cas d'alumnes amb necessitats educatives específiques derivades d'altres capacitats, donat que el diagnòstic clínic és vinculant ⁽¹⁷⁾. Conseqüentment, malgrat que no és l'objectiu immediat del projecte, es donaran orientacions per a un posterior diagnòstic clínic integrat dintre d'un projecte d'investigació més ampli amb la participació i col·laboració d'institucions de l'àmbit científic reconegudes i que avalen aquest projecte.

Aquesta avaluació psicopedagògica està prevista inicialment fent ús de proves testades com el AEI de *M^a V de la Cruz* ⁽¹⁸⁾, l'EVALUA-0 de *García Vidal, J., González*

Manjón, D. ⁽¹⁸⁾ i complementant amb proves específiques individuals en alguns casos com puga ser el CUMANIN de Portellano ⁽¹⁹⁾. A partir d'aquestes proves o altres que aniran sorgint al llarg del projecte, depenent de les necessitats i de l'avaluació continua, extraurem resultats i perfils tant individuals com en grup per seguir completant el procés d'identificació.

Les orientacions i propostes de diagnòstic integrat i clínic es donaran directament a les famílies d'aquells alumnes que ho requereixen per les seves peculiaritats i idiosincràsia. Manifestem el nostre compromís d'assessorar i orientar a totes les famílies per a que puguin accedir a aquest diagnòstic integrat, facilitant a la família que ho sol·licites tota la informació necessària i orientant-la en els procediments a seguir, sempre des del respecte dels drets fonamentals de l'alumne i amb la màxima professionalitat, tot dintre de l'ordenament jurídic actual en el que fa referència al diagnòstic i que queda ben explicat a la recent publicada "Guía Científica de las Altas Capacidades" ⁽²⁰⁾, on de forma explícita es fa referència no només a les altes capacitats, sinó també a les capacitats de tot l'alumnat.

El procés d'identificació doncs quedarà aproximat, en línees generals, tant a nivell de grup aula com a nivell individual de cadascú dels alumnes. Tots els alumnes, d'una o altra manera, presenten necessitats educatives al llarg del seu itinerari educatiu. Aquesta identificació inicial pretén definir operativament aquestes necessitats per tal d'ajustar al màxim la resposta educativa seguint criteris de personalització, interacció i qualitat des del currículum ordinari. Aquesta serà la **tercera fase** que consisteix en la descripció operativa i proactiva de les capacitats i necessitats educatives de tot l'alumnat d'educació infantil. Per a d'aquest fi es generarà un informe individual, un altre del grup o classe i un altre de tot el cicle. Aquest informe inclourà: dades, resultats, valoracions, orientacions i propostes concretes d'intervenció educativa.

Es en aquest moment, a final del primer trimestre del curs, després de completar la identificació que s'enceta una **quarta fase** de resposta educativa que consisteix en un procés constant de reflexió i treballa per a programar diverses tasques i activitats, totes elles programades dintre de la PGA, que s'haurà de revisar a partir de les fases anteriors. NOTA IMPORTANT: el curs començarà ja amb la nova metodologia de treball, amb la línea que ve seguint l'escola durant anys anteriors, mentre que a final del

primer trimestre inclourem les millores generades a partir de les primeres tres fases del treball. Les programacions es basaran en projectes que arrossegaran tot el conjunt d'activitats i tasques entre les quals destaquem les següents:

- Sociograma del grup i taller d'habilitats socials. (juny 2014 i setembre 2014)
- Treball per projectes curriculars. (PGA setembre 2014)
- Desenvolupament d'estratègies cognitives. (octubre 2014)
- Tallers de gestió emocional. (octubre 2014)
- Tallers de creativitat. (novembre 2014)
- Concreció **nivell I**: Activitats on convergeixen els aspectes curriculars, cognitius, emocionals i creatius. (novembre 2014)
- Projecte d'aprenentatge cooperatiu. (desembre 2014)
- Projecte TIT/TAC a infantil. (gener 2015)
- Concreció **nivell II**: Activitats cooperatives i ús de les noves tecnologies.
- Taller d'autonomia i autoregulació. (gener 2015)
- Tallers de llenguatge verbal i no verbal. (febrer 2015)
- Concreció **nivell III**: Activitats conjugant les dimensions de l'aprenentatge (planificació, motivació, autonomia i llenguatge) (febrer 2015)
- Tallers de motivació. (març 2015)
- Els valors a l'escola. (març 2015)
- Activitats amb les famílies i l'entorn. (març-abril 2015)
- Concreció **nivell IV**: transferència d'aprenentatges i vivències. (abril 2015)
- Concreció **nivell V**: avaluació i autoavaluació contínues. (maig 2015)

Aquest ordre i algunes activitats podran variar en funció de les necessitats del projecte

Aquest llistat de tallers i activitats parteixen d'un nivell de concreció curricular determinat que de cara a la finalització del projecte impregnarà propostes i solucions per a nivells de concreció superiors. Aquesta seria una **quinta fase**, d'avaluació del projecte i de propostes de millora que arribaran fins i tot al Projecte Educatiu del Centre en un nivell de concreció superior. La vertebració de l'escola inclou a totes les etapes educatives i es per això que el treball intercicles va a ser prioritari per a donar continuïtat al projecte en anys posteriors.

La principal línia metodològica el la programació multi-nivell i l'aprenentatge autoregulat atenent a la diversitat de l'aula i amb coordinació amb tots els agents educatius. Aquesta línia metodològica va unida necessàriament a la innovació i al ús de les TIC/TAC de manera que també tenim programat implementar recursos digitals en un procés d'alfabetització digital adossat també a les famílies mitjançant tallers i grups de treballa específics amb els pares i mares de l'escola.

Està prevista la participació i assessorament per part de professionals externs de reconegut prestigi així com visites programades a altres Centres Educatius referents a nivell estatal com model d'escola inclusiva. També tenim ja encetada línia de col·laboració en mitjans de comunicació de l'entorn així com en revistes tant de l'àmbit pedagògic com de l'àmbit familiar - associacions. Es fonamental la difusió del projecte i la seva retroalimentació mitjançant l'ús d'aquestos canals.

Per a dur endavant tot el projecte, l'equip d'infantil es reunirà setmanalment per programar l'acció educativa. Aquesta acció suposa també una reorganització d'espais a les aules i a l'entorn per poder dur endavant el treball inclusiu combinant treball amb grup, amb treball per racons i treball també individualitzat. En aquesta reunió setmanal es concretaran les activitats i es registraran els avanços dintre d'un model d'avaluació continua, fent els canvis i les millores adients.

El projecte generarà una sèrie de documents gràfics i digitals que són els següents:

- Carnet de l'alumne. Diplomes i mencions personals.
- Quadern individual de seguiment per a l'alumne.
- Taula de programació setmanal. Fulls de seguiment d'aula.
- BLOG del projecte creat pel coordinador on participarà tota la comunitat educativa on compartirem totes les experiències, treballs, reportatges gràfics, vídeos, fotos, etc.
- Tríptics informatius i fullets per a la família, agenda setmanal.
- Articles divulgatius del desenrotllament del projecte.
- Quaderns de projectes i tasques. Recursos.
- Protocols: valoració, normes, avaluació, recomanacions, etc...
- Quadern de coordinació i memòria del projecte.

La inclusió educativa suposa la desaparició de qualsevol forma de discriminació, apunta Barton (2009), així com decidir quines necessitats han de ser satisfetes i com s'ha de fer. Suposa donar resposta a qüestions clau com la justícia social, l'equitat, els drets humans i la no discriminació.

Ferguson (2008) planteja cinc tipus de pràctiques inclusives en les que basarem aquest projecte: potenciar el aprenentatge i no tant l'ensenyament mitjançant un currículum assequible amb pràctiques en grup, diferenciades, relacionals i organitzades; oferir recolzament i estructura addicional; incloure pràctiques cooperatives a nivell escolar però també en la comunitat en general; establir vincles i reciprocitat amb les famílies; canviar afegits i correccions de les pràctiques habituals per una renovació continua, per una reinvençió de l'escola amb pràctiques efectives.

Finalment dir que entenem **l'educació inclusiva com una oportunitat i un repte** on la participació de tota la comunitat educativa és vital i des d'una perspectiva global, amb una ecologia de l'equitat (Ainscow 2011), ja que considerem que educació inclusiva va més enllà d'atendre a les necessitat educatives, no es només un pla d'atenció a la diversitat sinó més be un canvi de paradigma, una reflexió constant i canviant en la que a diari tots aprenem de tots i amb tots. Per garantir l'aprenentatge efectiu, com diu el *prof. E. Roca*, cal un gran esforç d'individualització de l'aprenentatge.

Fonts i bibliografia.

1. AUTORS I DOCUMENTS

- (1) Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, LOE (BOE 104 del 04/05/2006)
- (2) Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa, LOMQUE (BOE 295 del 10/12/2013)
- (3) Joaquín Gairín. Catedràtic de Pedagogia de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- (4) Josep de Mirandés. Secretari General del Consell Superior de Experts en Altes Capacitats. President de la Confederació Espanyola d'Associacions d'Altes Capacitats. Professor Universitari.
- (5) Ministerio de Educación (España). Libro informe: "Alumnos Precoces, Superdotados y de Altas Capacidades" 2000. Dr. Benito López Andrade.

- (6) Esteban Sánchez Manzano. Vicedecano de Investigación de la Facultad de Educación. Universidad Complutense de Madrid.
- (7) Cándido Genovard Catedràtic de Psicologia Universitat Autònoma de Barcelona.
- (8) Castelló, A., Martínez, M. (1999): Alumnat excepcionalment dotat intel·lectualment. Generalitat de Catalunya.
- (9) Enric Roca. Doctor en Ciències de la Educació. Professor titular de Teoria e Historia de la Educació de la UAB y Vicedecà d'Ordenació Acadèmica y Transferència del Coneixement.
- (10) Ignasi Puigdemívol Catedràtic. Departament de Didàctica i Organització Educativa de la Universitat de Barcelona
- (11) Judy Willi, doctora neurocientífica i investigadora
- (12) Francisco Mora. Doctor en Neurociències. Catedràtic de la Universitat Complutense y de la de Iowa.
- (13) Petra María Pérez. Catedràtica de Teoria de l'educació. Universitat de València.
- (14) Mel Levine, EEUU. Doctor. en Pediatria. Autor de, "Mentes diferentes, aprendizajes diferentes". Ed. Paidós.
- (15) José María Esteve Gibert director del Centre Integrat 3-16 Jacint Verdaguer de Sant Sadurní d'Anoia
- (16) Ley 44/2003 de 21 de Noviembre de Ordenación de las Profesiones Sanitarias
- (17) Model de diagnòstic clínic integrat del CSEAC i Sentència 12.11.12 del Tribunal Suprem
- (18) AEI Mª V. De la Cruz. Bateria d'aptituds en educació infantil.
- (19) EVALUA-0 J. García Vidal- D. González Manjon. Bateria psicopedagògica infantil.
- (20) CUMANIN J. A. Portellano. Qüestionari de maduresa neuropsicològica infantil.
- (21) Guía científica de les altes capacitats. Declarada d'interès científic i professional. Consell general de col·legis oficials de metges d'Espanya i Consell superior d'experts en altes capacitats.

2. BIBLIOGRAFÍA Y HEMEROTECA

- AINSCOW, M. (2011). Responding to the challenge of equity within education systems. Aula: Revista de Pedagogía de la Universidad de Salamanca , vol 17.
- BARTON, L. (2009). Estudios sobre discapacidad y la búsqueda de la inclusividad. Observaciones. Revista de Educación, 349, 137-152.
- FERGUSON, D. (2008). International trends in inclusive education: the continuing

challenge to teach one and everyone. *European Journal of Special Needs Education*. 23 (2) 109-120.

- JOSÉ DE MIRANDÉS (2004) "La Educación de los mas Inteligentes" en <http://trabajoscientificos.altas-capacidades.net/>
- TOMÁS ORTIZ "Neurociencia y Educación", Alianza Editorial.
- SARAH BLAKEMORE Y UTA FRIH "Cómo Aprende el Cerebro. Las Claves para la Educación", Editorial Ariel.
- MEL LEVINE "Mentes Diferentes, Aprendizajes Diferentes", editorial Paidós.
- JOAN BONALS "El Trabajo en pequeños grupos en el Aula ", Editorial Graó.
- ECHEITA, G. (2006). Educación para la Inclusión o Educación sin Exclusiones. Madrid, Narcea
- UNESCO (2005). Guidelines for inclusión: Ensuring Acces to education for All. Paris: UNESCO.
- ESCUDERO, J. M. y MARTÍNEZ, B. (2011). Educación inclusiva y cambio escolar. *Revista Iberoamericana de Educación*, 55, 85-105.
- EULÀLIA BASSEDAS, TERESA HUGUET, ISABEL SOLÉ *Aprende i ensenyar a l'educació infantil*
- PUJOLÀS, P., y otros (2005): Monográfico El cómo, el porqué y el para qué del aprendizaje cooperativo. *Cuadernos de Pedagogía*, núm. 354. pp. 51-83. (abril 2005)

3. ARTICLES CIENTÍFICS

- La Educación inclusiva como derecho. Marco de referencia y pautas de acción para el desarrollo de una revolución pendiente. Gerardo Echeita. Universidad Autónoma de Madrid (España); Mel Ainscow. Universidad de Mánchester (Reino Unido)
- La organización del currículum de educación infantil en clave de atención a la diversidad. Marisa del Carmen-Consejería de Educación y Ciencia. Junta de Andalucía.
- La atención a la diversidad en educación infantil: los rincones. Marisa del Carmen Consejería de Educación y Ciencia. Junta de Andalucía; Ana Mª Viera CP Nuestra Señora de la Antigua. Almensilla (Sevilla)
- Desde la igualdad a la excelencia. José Luis Coronado, V. González, J.Luque. INED21.
- Cambio del modelo educativo. 09/2010 Enric Roca. Via13 (Revista del Centro de Estudios Jordi Pujol).
- Participación Educativa. N° 16.Marzo de 2011. Revista del Consejo Escolar del Estado.

- Familias y centros escolares- Sam Redding. Academia Internacional de Educación.
- Así consigue Finlandia ser el Nº 1 en Educación en Europa 09/10/2012 Mónica Arrizabalaga. ABC.es.
- Cerebro, Cognición, Emoción: Neurociencia y Aprendizaje- Amanda Céspedes Calderón - Congreso Internacional de Educación Santillana.
- Neurociencia y Educación: El placer de aprender relacionando experiencias.
- Neurociencia: Aprendizaje Y Educación - Prof. Emilio Garcia Garcia - Universidad Complutense. Madrid.
- La Hoja de Ruta hacia la Educación de Calidad para todos. - Prof. José de Mirandés. “La Educación Inteligente”. Ed. Temas de Hoy. Edición 2008.
- Rutas para el desarrollo de prácticas inclusivas en los sistemas educativos. Mel Ainscow. Universidad de Manchester.
- La Atención a la Diversidad en la Educación del siglo XXI. Isabel Morido Neila.
- Los mejores materiales educativos (Premiados por el MEC)- Marta Vázquez Reina.
- Aprendizaje emprendedor en la era de las redes- Max Sengels. Doctor por la UOC y Master en Sistemas de Información Empresarial Univ. de Ciencias Wildau (Berlín).
- La proeza de convertir la educación en un placer- Lea del Pozo.
- Se aprende haciendo.- Roger Schank, investigador en la teoría del aprendizaje y las ciencias cognitivas.
- Trabajo colaborativo con padres y madres. Ámbito de actuación desde la orientación educativa. Héctor A. Monarca

4. FONTS A LA WEB

<http://olmedarein7.wix.com/proyectotic>

http://www.irisproject.eu/teachersweb/CT/docs/TT_Estrategies_i_Practiques_Inclusives_WD_CT.pdf

http://www.altas-capacidades.net/insti-internacional/la_deteccio.html

<http://cse.altas-capacidades.net/ModeloDeDiagnosticoClinicoIntegrado.pdf>

<http://www.kaganonline.com/>

<http://www.Jigsaw.org>

<http://www.maestrosdeprimaria.com>

<http://www.LauraCandler.com>

<http://www.howardgardner.com/>

Calendari d'execució del treball.

Fases del projecte	Nivells de concreció
FASE I	NIVELL I
Recerca, investigació i detecció.	Organització aules, treball per projectes i tallers inicials
FASE II	NIVELL II
Avaluació psicopedagògica, orientacions diagnòstiques	Pràctiques cooperatives i recursos tecnològics
FASE III	NIVELL III
Identificació capacitats i necessitats	Dimensions de l'aprenentatge: motivació, autonomia, planificació...
FASE IV	NIVELL IV
Resposta educativa i pràctiques inclusives	Generalització i transferència d'aprenentatges
FASE V	NIVELL V
Avaluació continua i continuïtat del projecte	Memòria final, reflexions i full de ruta a seguir

TEMPORALITZACIÓ

